

ارتباط سطح سواد اطلاعاتی و عملکرد تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی دانشگاه شیراز

لقمان کشاورز^{۱*}، ابوالفضل فراهانی^۲، لیلا قربانی^۳، محمدمهدی تمدن^۴

دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور

استاد مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور

استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور

کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور

تاریخ دریافت: (۹۳/۱۲/۲۲) تاریخ پذیرش: (۹۴/۰۳/۱۱)

The Relationship between Information Literacy and Academic Performance among M.A Students of Physical Education at Shiraz University

I. Keshavarz^{1*}, A. Farahani², L. ghorbani³, M. M. Tamadon⁴

Associated professor of Sport management, Payame Noor University

Professor of Sport management, Payame Noor University

Assistance of Sport management, Payame Noor University

M.A of Sport management, Payame Noor University

Received: (13/Mar/2015) Accepted: (01/Jun/2015)

Abstract

The purpose of this research was to investigate the relationship between information literacy and academic performance among M.A students of physical education at the Shiraz University. Statistical population of this study included 110 M.A. students of physical education who were studying at the Shiraz University. 87 students were cluster-randomly selected as research samples. To achieve the research goals Davarpanh and Siamk (2010) questionnaire of information literacy was used. Validity of questionnaire was confirmed by 15 experts and its reliability was studied in a pilot study with 30 subjects and calculated as 0.83, respectively. For data analysis the descriptive statistics and inferential statistics methods including single sample T-student, liner regression by using SPSS software were used. The result of research indicated that the information literacy of the students is on the average level, while their academic performance is desirable. There is a significant relationship between information literacy and academic performance M.A. students of physical education, i.e. Students' information literacy can predict their academic performance.

Keywords

Information literacy, Academic Performance, Student, physical education

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط سطح سواد اطلاعاتی و عملکرد تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی دانشگاه شیراز بود. جامعه آماری پژوهش همه ۱۱۰ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی دانشگاه شیراز بود که بر اساس جدول مورگان تعداد ۸۷ نفر به صورت تصادفی - طبقه‌ای برای نمونه پژوهش انتخاب شدند. برای دستیابی به اهداف تحقیق از پرسشنامه استاندارد ۵۵ سؤالی سواد اطلاعاتی داوَرپناه و سیامک (۱۳۸۸) استفاده شد. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه به تایید ۱۵ تن از متخصصین رسید و پایایی آن در یک مطالعه مقدماتی با ۳۰ آزمودنی و با آلفای کرونباخ، ۰/۸۳ محاسبه شد. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع آوری شده از روش‌های آمار توصیفی و روش‌های آمار استنباطی از جمله t تک نمونه‌ای و رگرسیون خطی با کمک نرم افزار SPSS استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان کارشناس ارشد تربیت بدنی در حد متوسط است، عملکرد تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی در سطح مطلوبی قرار دارد و بین میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان کارشناس ارشد تربیت بدنی و عملکرد تحصیلی آنها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین سواد اطلاعاتی قابلیت پیش بینی عملکرد تحصیلی دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد را دارد.

واژگان کلیدی

سواد اطلاعاتی، عملکرد تحصیلی، دانشجوی، تربیت بدنی

* نویسنده مسئول: لقمان کشاورز

*Corresponding Author: Loghman Keshavarz

مقدمه

با ظهور قرن بیست و یکم، مراکز آموزشی از سویی در حال گذر از فرایند آموزشی به فرایند یاددهی-یادگیری هستند که در این فرایند یادگیرندگان باید مسوولیت یادگیری خویش را در داخل و خارج از کلاس درس بر عهده گیرند. از سویی دیگر گسترش کاربرد اینترنت و فناوری‌های آموزشی منجر به تولید حجم عظیمی از اطلاعات شده و افراد باید برای انجام فعالیت‌های حرفه‌ای، شخصی و آموزشی خود بر مهارت‌های پردازش اطلاعات تسلط پیدا کنند. در این راستا تبحر در کاربرد فناوری اطلاعات کافی نبوده، بلکه یادگیرندگان باید توانایی پردازش، تحلیل و نقد اطلاعات موجود را نیز داشته باشند که داشتن مهارت سواد اطلاعاتی این امکان را فراهم می‌نماید (حیدری، موسی‌پور و حری، ۱۳۸۳: ۲۹-۴۸). از سویی دیگر تحقق جامعه اطلاعاتی جبر زمانه است، چون پدیده‌ای است که زیر بنای آن پیشرفت‌های علمی و فنی است (بیرانوند و مجیدی، ۱: ۱۳۸۷-۳). در عرصه انقلاب اطلاعاتی^۱، تحول آموزش و پرورش، به دلیل نقش مهمی که در پرورش مغزهای خلاق انسان‌های فردا و سرمایه آینده کشور دارد، اهمیت ویژه‌ای دارد و از آن جا که در این عرصه تنها واقعیت همیشه ثابت، اصل تغییر است، برخی مفاهیم نیز از این قاعده مستثنی نیستند. در این راستا مفاهیمی چون سواد، دانش و یادگیری مفهوم تازه‌ای یافته‌اند و آن چه مفهوم این تغییر را به جامعه وارد می‌کند، آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها هستند. در این رابطه پستمن^۲ بر این باور است که در یک دهه قبل، عبارت سواد به معنی صرف داشتن توانایی خواندن و نوشتن بود، اما امروزه چنین تفکری در رابطه با سواد اطلاعاتی وجود ندارد. زیرا با گسترده‌تر شدن مفهوم ارتباطات، معنای سواد در شکل واقعی خود، مهارتی است که انسان را قادر می‌سازد بر ابزار و امکانات ارتباط جمعی، مدیریت داشته و با توجه به این نکته که خواندن و نوشتن هنوز جایگاه خود را از دست نداده است، اما در یک جامعه اطلاعاتی ابزاری ناکافی محسوب می‌شود (مهری، ۱۳۸۶: ۵۳). به زعم زورکوفسکی سواد اطلاعاتی عبارت است از افرادی که برای استفاده از منابع اطلاعاتی در کارهایشان آموزش می‌بینند که می‌توان به آنها فرد باسواد اطلاق کرد و افراد باسواد دارای فنون و مهارت‌هایی هستند که از ابزارهای

اطلاعاتی برای حل مساله استفاده می‌کنند (دیکسون^۳، ۲۰۱۲: ۸۹). همچنین انجمن کتابداران ایالات متحده بر این باور است که سواد اطلاعاتی مجموعه مهارت‌هایی را شامل می‌شود که به وسیله آن می‌توان اطلاعات را بازیابی، ارزیابی، تجزیه و تحلیل، ترکیب و استفاده کرد (انجمن کتابداران ایالات متحده^۴، ۲۰۰۲: ۱۲). به بیان دیگر، سواد اطلاعاتی یک قابلیت است. قابلیت که فرد را قادر می‌سازد در ابتدا نیاز اطلاعاتی خود را تشخیص داده و سپس اطلاعات مرتبط با آن را به دست آورده و در نهایت به نحوی موثر و کارآمد از این دستاوردها استفاده نماید. وجوه تشخیص، یافتن و استفاده بهینه از اطلاعات سه وجهی هستند که برای تعریف سواد اطلاعاتی به کار می‌روند. در واقع اگرچه دسترسی مستقیم و بدون واسطه کاربران به منابع اطلاعاتی افزایش یافته، اما افزایش دسترسی به معنای رسیدن به اطلاعات سودمند و مرتبط نیست و استفاده از آن لازمه برخورداری از سواد اطلاعاتی است (ون‌دن‌ورد^۵، ۲۰۱۰: ۱۷).

در جامعه اطلاعاتی امروزی، آموزش یکپارچه سواد اطلاعاتی در محیط‌های دانشگاهی ارتباط تعیین‌کننده‌ای با موفقیت و یادگیری دانشجویان در آموزش عالی دارد (انجمن کتابداران ایالات متحده^۶، ۲۰۰۲: ۱۲). به طوری که در این رابطه یافته‌های هنری (۱۳۷۴) در پژوهشی موید این است که کاربرد کامپیوتر در تربیت بدنی و مدیریت تربیت بدنی دانشگاه‌ها، به افول جایگاه تربیت بدنی بر اثر عدم به کارگیری فناوری‌های اطلاعاتی رسیده است. علی‌نژاد (۱۳۹۰) نیز در پژوهشی به بررسی سطح سواد اطلاعاتی و نقش آن در فرآیند آموزش الکترونیکی در دانشگاه‌های شیراز، صنعتی امیرکبیر و علم و صنعت پرداخت و یافته‌های پژوهش نشان داد، سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان پایین است و بین سطوح مختلف سطح سواد اطلاعاتی اختلاف معناداری وجود دارد. همچنین بین سطح سواد اطلاعاتی و عملکرد تحصیلی دانشجویان مورد بررسی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. فراهانی، زارعی و شریفیان (۱۳۸۸) در مطالعه خود به بررسی فناوری اطلاعات و رابطه آن با عملکرد تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان تربیت بدنی در دانشگاه کرمان پرداخته و دریافتند که سطح آگاهی

3. Dixon

4. American Library Association

5. Van de Vord

6. American Library Association

1. Information revolution

2. Postman

اکثر دانشجویان از فناوری اطلاعات ضعیف و توجه و برنامه‌ریزی اکثر دانشجویان نسبت به آینده شغلی آنان در حد متوسط است. همچنین بین سطح آگاهی از فناوری اطلاعات، ارتباطات و عملکرد تحصیلی دانشجویان، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، ولی بین آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات و آینده شغلی رابطه معناداری مشاهده نشد. بلانچت، پویس و وب^۱ (۲۰۱۲) دلایلی را برای پاسخ به این سوال که چرا فناوری اطلاعات و ارتباطات و سواد اطلاعاتی ابزاری شگرف برای فراگیران و معلمان است، ذکر می‌کند این دو عامل فراگیران را قادر می‌سازد که شرکت‌کننده‌های فعال در کلاس درس باشند، فرصت‌هایی را برای سبک‌های یادگیری متفاوت ارائه می‌کنند، استقلال فراگیران را افزایش می‌دهند، افزایش سرعت انتقال یادگیری و بازدهی را فراهم می‌کنند، افزایش دقت یادگیری را بوجود می‌آورند. نتایج پژوهش کانگ^۲ (۲۰۱۰) نشان داد برنامه‌ریزی درسی بر اساس سواد اطلاعاتی در هنگ کنگ منجر به پرورش دانشجویانی با دانش، مفاهیم و مسلط به سیستم‌های کامپیوتری شده، همچنین دانش‌آموزان به مهارت‌های ارتباطی و حل مسئله تسلط پیدا کرده و به تفکر خلاق و منتقدانه ترغیب می‌گردند، دانش‌آموزان به کاربران خلاق، موثر و توانمند در اشاعه فناوری اطلاعات تبدیل شده و بستری مناسب برای یادگیری آنها فراهم می‌شود، و در آخر بستری مناسب برای برقراری روابط دو سویه میان دانش‌آموزان و آشنایی با سواد اطلاعاتی در جامعه مبتنی بر دانش و پرورش ایجاد می‌شود. لگزمان^۳ (۲۰۱۰) نیز در پژوهش خود به بررسی نقش فناوری ارتباطات و اطلاعات در فرآیند آموزشی و یادگیری معلمانی که مهارت‌های فناوری ارتباطات و اطلاعات را کسب کرده بودند، دریافت فناوری ارتباطات و اطلاعات ظرفیت بالایی برای ارائه اطلاعات کارآمد برای بخش عمده‌ای از دانش‌آموزان با هر سن، جنسیت و سلیقه‌ای فراهم می‌آورد. همچنین فناوری ارتباطات و اطلاعات با افزایش کارایی محیط یادگیری با استفاده از سواد اطلاعاتی و به منظور تعمیق دانش و تولید دانش قدم بر می‌دارد. در نهایت فناوری ارتباطات و اطلاعات منبعی با ارزش برای تولید دانش، بستری مناسب برای انتقال محتوا و ابزاری توانمند برای ایجاد تعادل در فرآیند یاددهی - یادگیری در کلاس درس می‌باشد. دیهم و لپتون

۴ (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای به بررسی تجارب دانشجویان از یادگیری سواد اطلاعاتی پرداختند و نتایج تحقیق نشان داد که دانشجویان از روشهایی مانند یادگیری پیدا کردن اطلاعات، یادگیری فرآیند استفاده از اطلاعات، یادگیری استفاده از اطلاعات برای تولید یک محصول، یادگیری استفاده از اطلاعات برای ساختن پایگاه دانش شخصی، یادگیری استفاده از اطلاعات برای مقوله بندی و منظم کردن اطلاعات و یادگیری استفاده از اطلاعات برای رشد شخصی و اشتراک دانش شخصی با دیگران استفاده می‌کنند. همچنین درک پیچیدگی‌های مفهوم سواد اطلاعاتی مدیران دانشگاه را قادر می‌سازد تا بر اساس تجربیات ذکر شده به تصمیم‌گیری در مورد گنجانیدن عنوان سواد اطلاعاتی در برنامه درسی دانشجویان اقدام نمایند. همچنین نتایج پژوهش قاسمی و همکاران (۱۳۹۵) موبد این است که بین کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات و نگرش سازمانی و ابعاد آن ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

همان‌طور که بررسی مبانی نظری و پیشینه تحقیق نشان می‌دهد مفهوم سواد اطلاعاتی در قرن بیست و یکم از اهمیت بالایی برخوردار است و همچنین تحقیقات محدودی در زمینه بررسی میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان تربیت بدنی و بررسی ارتباط سواد اطلاعاتی و میزان یادگیری و عملکرد تحصیلی دانشجویان تربیت بدنی انجام شده است. از این رو با توجه به خلاء موجود، پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به این سوال است که ارتباط بین سواد اطلاعاتی و عملکرد تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی رشته دانشگاه شیراز چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق با توجه به ماهیت آن از نوع توصیفی - همبستگی بود که به صورت میدانی انجام شد. جامعه آماری پژوهش کلیه دانشجویان کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی دانشگاه شیراز بود که بر اساس جدول مورگان تعداد ۸۷ نفر به صورت تصادفی - طبقه‌ای برای نمونه پژوهش انتخاب شدند. برای دستیابی به اهداف تحقیق از پرسشنامه استاندارد ۵۵ سوالی سواد اطلاعاتی داورپناه و سیامک استفاده شد. علیرغم استاندارد بودن پرسشنامه روایی صوری و محتوایی آن به تایید ۱۵ تن از متخصصین رسید و پایایی آن در یک مطالعه مقدماتی با ۳۰

1. Blanchett, Powis, and Webb
2. Kong
3. Lexman

معناداری که کمتر از ۰/۰۵ است، بین میانگین نمرات دانشجویان و مقدار آزمون تفاوت آماری معناداری وجود دارد. بنابراین عملکرد تحصیلی دانشجویان مورد بررسی در سطح مطلوب قرار دارد.

جدول ۳. آماره های آزمون t تک گروهی برای مقایسه میانگین عملکرد تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی دانشگاه شیراز با نمره متوسط (مقدار آزمون ۱۵)

متغیر	میانگین	اختلاف میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار t	مقدار P
میانگین نمرات دانشجویان	۱۶/۳۲	۱/۳۲	۱/۱۷۹	۸۶	۱۰/۳۱۰	۰/۰۴۵

جدول ۴. جدول رگرسیون تک متغیری جهت پیش بینی عملکرد تحصیلی از طریق سواد اطلاعاتی

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	میزان F	معنی داری سطح
رگرسیون	۲۰۵۳/۱۳	۱	۲۰۵۳/۱۳	۱۱/۵۴۸	۰/۰۰۱
باقیمانده	۱۴۵۷۸/۹۰	۸۶	۱۶۹/۵۲		
مجموع	۱۶۶۳۲/۰۳	۸۷			

با توجه به جدول فوق و با تأکید بر میزان F بدست آمده، می توان مطرح نمود که ارتباط معنی داری بین "میزان سواد اطلاعاتی" و عملکرد تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه شیراز در سطح $\alpha=0/05$ مشاهده می شود. به عبارتی دیگر توان پیش بینی عملکرد تحصیلی از طریق میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه شیراز وجود دارد. از این رو، جهت شناسایی و تبیین ضرایب رگرسیون، ضروری است تا جدول ضرایب رگرسیون عنوان شود.

آزمودنی و با استفاده از آلفای کرونباخ، ۰/۸۳ محاسبه شد. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع آوری شده از روش‌های آمار توصیفی مانند میانگین، انحراف استاندارد و جدول توزیع فراوانی و روش‌های آمار استنباطی از جمله کلموگروف-اسمیرنوف، t تک نمونه‌ای، رگرسیون خطی با کمک نرم افزار spss استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱. توزیع فراوانی جنس دانشجویان

متغیر	آماره	فراوانی	درصد
جنسیت	پسران	۴۷	۵۴/۰۲
	دختران	۴۰	۴۵/۹۸
سال ورودی	سال ۸۹ و قبل از آن	۱۹	۲۱/۸
	۱۳۹۰	۳۲	۳۶/۸
	۱۳۹۱	۳۶	۴۱/۴

نتایج جدول یک نشان می‌دهد ۴۷ نفر از نمونه‌ها را دانشجویان پسر و ۴۰ نفر را دختران دانشجو تشکیل می‌دهند. همچنین ۱۹ نفر از آنها ورودی سال ۸۹ و قبل از آن، ۳۲ نفر ورودی سال ۹۰ و ۳۶ نفر ورودی سال ۹۱ بودند.

جدول ۲. آماره های آزمون t تک گروهی برای مقایسه میانگین نمره سواد اطلاعاتی دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی دانشگاه شیراز با حد متوسط (مقدار آزمون ۵۸)

متغیر	میانگین	اختلاف میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار t	مقدار P
سواد اطلاعاتی	۵۲/۹۷	۵/۰۳	۱۳/۹۲	۸۶	-۳/۳۲	۰/۱۰

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد با توجه به مقدار t و سطح معناداری که بیشتر از ۰/۰۵ است بین میانگین سواد اطلاعاتی و مقدار آزمون تفاوت آماری معناداری وجود ندارد. بنابراین سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد بررسی در سطح متوسط قرار دارد. نتایج جدول سه نشان می‌دهد توجه به مقدار t و سطح

جدول ۵. ضرایب رگرسیون مرتبط با پیش بینی عملکرد تحصیلی از طریق سواد اطلاعاتی دانشجویان کارشناسی ارشد

رشته تربیت بدنی

متغیر ملاک	متغیر پیش بینی کننده	r^2	میزان B	ضریب بتا	میزان t	سطح معنی داری
عملکرد تحصیلی	سواد اطلاعاتی	۰/۱۲۳	۴/۲۱۷	۰/۳۵۱	۳/۳۹۸	۰/۰۰۱

باودن^۱ (۲۰۰۱) عقیده دارد پیوستگی بین سواد اطلاعاتی و یادگیری مطلبی غیر قابل انکار است و سواد اطلاعاتی باید بخشی از تجربه فردی هر دانشجو باشد. یکی از راهکارهای تقویت سواد اطلاعاتی دانشجویان تربیت بدنی، زمینه سازی برای ایجاد واحدهای مرتبط با سواد اطلاعاتی در سرفصل دروس ارائه شده است. شرط اول پذیرش ضرورت آموزش سواد اطلاعاتی، احساس نیاز از سوی جامعه و دولت است. اگر پذیرفته شود که عضویت در جامعه اطلاعاتی، ضرورت آشکار برای توسعه در وضعیت کنونی بشر است، پذیرفته خواهد شد که استفاده از برنامه‌های درسی کسب مهارت‌های سواد اطلاعاتی، ضرورتی برای بقا در عصر کنونی و حق همگانی است. از این رو توصیه می‌شود مسولین و دست‌اندرکاران گروه تربیت بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با بازنگری در دروس و سرفصل رشته‌های مختلف تحصیلی تربیت بدنی در مقاطع تحصیلی گوناگون نسبت به تعریف درسی به منظور آشنا ساختن دانشجویان رشته تربیت بدنی با سواد اطلاعاتی اقدام کنند و دانشگاه‌ها نیز به منظور افزایش بهره‌وری فارغ التحصیلان این رشته با بهره‌گیری از تجارب موجود به ویژه تجارب موجود در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی نسبت به افزایش سواد اطلاعاتی دانشجویان رشته تربیت بدنی اقدام نمایند.

در بخش دیگری یافته‌های پژوهش نشان داد عملکرد تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی در حد مطلوب قرار دارد که نتایج پژوهش با نتایج تحقیق علی نژاد (۱۳۹۰) همخوانی دارد. با توجه به این که برای ورود به مقطع تحصیلی دوره دکتری نیاز به بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان است. بنابراین پیشنهاد می‌گردد عواملی مانند میزان رضایت از رشته تحصیلی، عوامل خانوادگی مانند حساسیت والدین به تحصیلات عالی فرزندان و عوامل دانشگاهی مانند نوع دانشگاه و تعاملات استاد با دانشجو مورد بررسی قرار گیرد تا شاهد حضور دانشجویان در مقاطع بالاتر تحصیلی بود.

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد با توجه به ضرایب رگرسیون تک متغیری می‌توان مطرح نمود که ارتباط مثبت معناداری بین میزان سواد اطلاعاتی و عملکرد تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی دانشگاه شیراز مشاهده می‌شود. بدین ترتیب که با افزایش میزان سواد اطلاعاتی، عملکرد تحصیلی دانشجویان نیز افزایش می‌یابد. همچنین میزان سواد اطلاعاتی توان پیش بینی ۱۲ درصد واریانس عملکرد تحصیلی دانشجویان را دارد.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین سطح سواد اطلاعاتی و عملکرد تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی دانشگاه شیراز بود. یافته‌های پژوهش نشان داد سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی در سطح متوسط قرار دارد که یافته‌های پژوهش با نتایج تحقیقات لاگزمان (۲۰۱۰)، فراهانی (۱۳۸۸)، علی‌نژاد (۱۳۹۰) و کانگ (۲۰۱۱) همخوانی دارد. از این رو با توجه به نتایج تحقیق حاضر و پژوهش‌های مرتبط می‌توان بیان کرد که کسب سواد اطلاعاتی از جمله مهارت‌های زیستی و ادامه حیات برای بشر در جهان کنونی به شمار می‌رود، زیرا تنوع مطالب و حجم اطلاعات مانع از این است که جواب همه‌ی مسائل را در اختیار داشت یا به سادگی به آنها دست یافت. یکی از نتایج بلافصل سواد اطلاعاتی دانشجویان تربیت بدنی، یادگیری مادام‌العمر است که سبب پرورش افرادی پویا می‌شود که نه تنها در دوران تحصیل، بلکه در همه‌ی عرصه‌های زندگی، قادرند با به کارگیری اصولی مهارت‌های جستجوی اطلاعات، نیاز فردی و اجتماعی خود را مرتفع سازند. اگر قرار است شهروندان در یک جامعه دموکراتیک و در اقتصاد جهانی مشارکت کامل داشته باشند، باید دارای مهارت‌های لازم برای استفاده موثر از فن‌آوری باشند. مهارت‌های مهم برای چنین استفاده موثری به ترتیب زیر است: توانایی به دست آوردن، ارزیابی و استفاده گسترده از فناوری اطلاعات ارائه شده و ... به عبارت دیگر، مردم باید «سواد اطلاعاتی» داشته باشند (۱۸). در این رابطه

روز اهمیت آن آشکارتر می‌گردد و با آموزش این مهارت‌ها، یادگیری فعال و مادام‌العمر به عنوان هدف غائی آموزش، دسترس پذیرتر می‌شود. لذا از آنجا که افزایش سطح سواد اطلاعاتی با افزایش تعامل، تقویت مهارت‌های یادگیری مستقل و مادام‌العمر و افزایش عملکرد تحصیلی رابطه‌ی مثبتی دارد و با آموزش سواد اطلاعاتی می‌توان این مؤلفه‌ها را در فرایندهای آموزشی افزایش داد، لذا آموزش سواد اطلاعاتی در فرایندهای آموزشی، از اهمیت و ضرورت برخوردار می‌گردد که دانشگاه‌های متولی رشته تربیت بدنی ضروری است توجه جدی به آن داشته باشند. پذیرش تحقق جامعه اطلاعاتی، ضرورت همراه شدن با تحول در عرصه‌ی آموزش و پرورش، الزام مجهز شدن تمام افراد به خصوص دانشجویان تربیت بدنی به مهارت سواد اطلاعاتی، در راستای رسیدن به هدف یادگیری مادام‌العمر برای ادامه‌ی بقا و زندگی در عصر کنونی، تربیت شهروند با افق و عملکرد جهانی و در حکم فردی که قادر است در نقش فردی مفید و مسئولیت‌پذیر از عهده‌ی حل مسائل اطلاعاتی برآید و قدرت جستجو، تجزیه، تحلیل و ترکیب اطلاعات را دارا باشد. همچنین با عنایت به تاکید یونسکو به حق دسترسی برابر تمام افراد به اطلاعات و آموزش یکسان در تمام نقاط، حتی دورترین نقطه، این الزام پدید می‌آید که در اهداف و سیاست‌های آموزش عالی بازنگری صورت گیرد. به علاوه، به منظور هم‌جهت ساختن برنامه‌های نظام آموزش رسمی با نیازهای جامعه اطلاعاتی، اهداف و سیاست‌های آموزشی در سطح کلان مورد بازنگری و اصلاح قرار گیرد (یونسکو، ۲۰۰۸). در سطح خرد نیز، نظام آموزشی ناگزیر از بازآفرینی فرآیند یاددهی و یادگیری و اصلاح سرفصل دروس، تجدید نظر در شیوه‌ی تربیت استاد، روش تدریس، تربیت مدیر، اصلاح شیوه‌ی ارزشیابی و تامین امکانات دانشگاهی مطابق با استانداردهای جامعه اطلاعاتی است که این همه نیازمند سرمایه‌گذاری کلان، گسترده و یکسان است. به نظر می‌رسد این موارد در سایه‌ی نظام برنامه‌ریزی درسی متمرکز با نظم بیشتر و هماهنگی بهتر محقق خواهد شد.

منابع

- بیرانوند علی، مجیدی مریم (۱۳۸۷). سواد اطلاعاتی، مجله ارتباط علمی، ۱۰(۴): ۱-۳.
- پریخ مهری (۱۳۸۶). آموزش سواد اطلاعاتی مفاهیم، روشها و برنامه‌ها، تهران: کتابدار، ۵۳.

ضرورت بهره‌مندی از مهارت سواد اطلاعاتی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی که قرار است در آینده در پست‌های اجرایی، آموزشی و پژوهشی و در نقش‌هایی مانند مدیر، مدرس و پژوهشگر در جامعه داشته باشند، جایگاه ویژه‌ای دارد. با وجود اهمیت و نیازی که داشتن این مهارت‌ها برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی لازم است، اما شواهد زیادی وجود دارد که بسیاری از آن‌ها فاقد این مهارت‌ها هستند و به زعم داشتن ابزارهای قوی در دسترسی به منابع اطلاعاتی، سواد اطلاعاتی کمی دارند؛ به عبارتی آن‌ها سرعت فناوری را می‌پذیرند، اما فاقد مهارت‌های لازم برای تبدیل به مصرف‌کنندگان اصلی و تولیدکنندگان اطلاعات هستند (کانگ، ۲۰۱۰: ۱۲۹-۱۴۱). علاوه بر آن دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور هر ساله مبالغ سنگینی صرف خرید و اشتراک منابع الکترونیکی از جمله بانک‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی، نشریات الکترونیکی، راه‌اندازی کتابخانه‌های دیجیتالی و طراحی یا خرید نرم‌افزارهای مدیریت کتابخانه‌ای می‌کنند، در حالی که اغلب به سبب فقدان توانمندی و مهارت دانشجویان در استفاده از این منابع، از یک سو، از هزینه‌های مصرفی نتیجه مطلوبی حاصل نمی‌شود و از سوی دیگر باعث به وجود آمدن مشکلات فراوان برای دانشجویان می‌شود که اعتماد به نفس پایین برای عمل و پیشرفت در محیط فناورانه از جمله آن‌هاست (دور پناه و سیامک، ۱۳۸۸: ۱۱۹). لذا اولین گام در جهت پویایی نظام آموزش عالی و ایجاد فضای پژوهشی در دانشگاه‌ها و محافل علمی کشور این است که فرد فارغ‌التصیل از دانشگاه باید تفکر انتقادی داشته و توانایی و اعتماد به نفس لازم در دستیابی به اطلاعات و منابع مورد نیاز خود را کسب کرده باشد و با ابزارهای سنتی و الکترونیکی بازبازی اطلاعات آشنایی کافی داشته و به طور کلی از سواد و دانش روزآمد و مناسب برای استفاده از کتابخانه‌های الکترونیکی و بانک‌های اطلاعاتی، رایانه و شبکه جهانی بهره‌مند باشد و به پیشرفت تحصیلی مورد نیاز و متناسب با تحصیلات تکمیلی دست یابد.

در بخش پایانی پژوهش مشخص شد که بین سواد اطلاعاتی و عملکرد تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی ارتباط معناداری وجود دارد و میزان سواد اطلاعاتی، قابلیت پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانشجویان تربیت بدنی را دارد که یافته‌های تحقیق با نتایج پژوهش علی‌نژاد (۱۳۹۰)، کانگ (۲۰۱۰) و دودورد (۲۰۱۰) همخوانی دارد. از اینرو چنین می‌توان بیان کرد که سواد اطلاعاتی و نقش آن در یادگیری و بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان از مواردی است که روز به

- P: 89.
- 6. Van de Vord Rebecca (2010) . Distance Students and Online Research: Promoting Information Literacy through Media Literacy, The Internet and Higher Educational, 10, p: 17.
 - Laxman, K.(2010). A conceptual frame work mapping the application of information search strategies to well and ill – structured problem solving. Computers and education. Search strategies to well and ill-structured problem solving. 5(2): 5-13..
 - Blanchett, H., Powis, C. and Webb, J. (2012). A Guide to Teaching Information Literacy: 101 Practical Tips, Facet, London .
 - Kong Siu Cheung(2012) . Curriculum Framework for Implementing information Technology in School Education to foster Information Literacy, Computers & Education, 51: 129-141.
 - UNESCO (2008). ICT Competency Standards for Teachers, Paris: UNICCO.
 - Diehm, R.-A. and Lupton, M.(2012). Approaches to learning information literacy: a phenomena graphic study, Journal of Academic Librarianship, 38: 217-225.
 - American Library Association Presidential Committee on Information Literacy .(2002).. final report Washington, p: 12.
 - Bawden , David (2001). Information and digital literacy: a view of concepts. Journal of documentation, 57(2): 218-259.
 - حیدری زهرا، موسی پور نعمت الله، حرری عباس(۱۳۸۳). نظام برنامه‌ریزی درسی متناسب با توسعه سواد اطلاعاتی، فصلنامه مطالعات برنامه درسی، ۱(۴): ۴۸-۳۹.
 - داورپناه محمدرضا ، سیامک مرضیه(۱۳۸۸). ساخت و اعتباریابی پرسشنامه سنجش سواد اطلاعاتی پایه و واقعی دانشجویان مقطع کارشناسی، فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی. ۴۵: ۱۱۹.
 - علی نژاد مهرانگیز(۱۳۹۰). تبیین نقش سواد اطلاعاتی در یادگیری الکترونیکی و بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان آموزش الکترونیکی با عملکرد تحصیلی و رضایت مندی دانشجویان از دوره شان. پایان نامه دکتری، دانشگاه پیام نور تهران.
 - فراهانی ابوالفضل، زارعی مریم، شریفیان اسماعیل(۱۳۸۸). فناوری اطلاعات و رابطه آن با عملکرد تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان تربیت بدنی. فصلنامه المپیک، ۱۷(۲): ۱۱۲-۱۰۱.
 - قاسمی حمید، فراهانی ابوالفضل، هادوی فریده، ططری منوچهر (۱۳۹۵). اثر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر نگرش سازمانی هیات علمی مستخدم و مدعو رشته تربیت بدنی دانشگاه پیام نور، پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۴(۱۶): ۶۵-۷۴.
 - هنری حبیب(۱۳۷۴). کاربرد کامپیوتر در تربیت بدنی و مدیریت تربیت بدنی دانشگاه ها. مجموعه مقالات همایش ، دومین کنگره علمی – ورزشی آموزش عالی ، تهران، ۳۵.

REFERENCES

- Dixon-Thomas, C. (2012). Information Literacy and the Twenty-first Century Academic Librarian: A Delphi Study, PhD Thesis, Capella University, Minneapolis, MN.,